

Venäjä

OPEC ja Venäjä sopivat öljyntuotannon lisäleikkauksista. Venäjä on kolmen viime vuoden ajan tehnyt tiivistä yhteistyötä OPEC-maiden kanssa raakaöljyn tuotannonrajoitussopimuksien aikaansaamiseksi. Osin Venäjän ja Saudi-Arabian voimistuneen yhteistyön ansiosta tuottajamaat ovat viime vuosina pysyneet suunnilleen sovituisissa tuotantorajoissa, mikä on osaltaan tukenut öljyn hintaa. Yhteensä Venäjän ja OPEC-maiden raakaöljyn tuotanto vastaa noin puolta globaalista tuotannosta.

Vuoden 2017 alusta alkaen OPEC-maat, Venäjä ja erät järjestön ulkopuoliset tuottajamaat sopivat supistavansa tuotantoaan noin 1,7 miljoonaa tynnyriä päivässä. Venäjän osuus leikkauksista oli 0,3 milj. tynnyriä. Sopimusta jatkettiin vuoden 2018 kesäkuuhun saakka, ja syksyllä 2018 Venäjän öljyntuotanto nousi uusiin ennätyslukemiin. Maat ilmoittivat kuitenkin palauttavansa yhteensä noin 1,2 milj. tynnyrin tuotannonrajoitukset vuoden 2019 alusta alkaen.

Viimeisimmässä kokouksessaan 6.12. OPEC ja OPEC+ -maat sopivat tuotannon lisäleikkauksista maaliskuun 2020 loppuun saakka. Maat sitoutuvat nyt yhteensä noin 1,7 milj. tynnyrin supistuksiin, minkä lisäksi Saudi-Arabia lupaa supistaa omaa tuotantoaan noin 0,4 milj. tynnyriä. Venäjän osuus leikkauksista on aiempien sopimusten tapaan noin 0,3 milj. tynnyriä. Leikkausten lähtötaso kuitenkin sovittiin Venäjälle edullisemmaksi, sillä jatkossa kaasukondensaatteja ei lasketa osaksi Venäjän öljyntuotantoa. Energiaministeri Novakin mukaan marraskuussa 2019 Venäjä toteutti 85 % sovitusta leikkauksista, mutta uudella laskentatavalla (ilman kaasukondensaatteja) leikkaustavoite olisi ylitetty.

Venäjällä toivotaan valtiolta vetoapua kasvulle, asiantuntijat vähemmän toiveikkaita. Venäjän hallinto toivoo löytävänsä kansallisista projekteista ja Kansallisen hyvinvoinnin rahaston varoista lääkkeen maan verkkaisten talouskasvun piristämiseksi. Useimmissa asiantuntija-arvioissa Venäjän julkisen sektorin toimien kasvua tukevat vaikutukset nähdään kuitenkin rajallisina ja väliaikaisina. Julkisten menojen vetämä talouskasvu tulee myös kalliiksi, koska yksi lisärupla julkisissa menoissa ei kasvata kokonais- tuotantoa läheskään yhtä paljon.

Presidentti Putinin viime vuonna lanseeraamiin kansallisiin projekteihin on määrä käyttää budjettivaroja yhteensä noin 18 000 mrd. ruplaa (260 mrd. euroa) vuosina 2019–2024. Tämän vuoden budjetissa kansallisiin projekteihin on varattu 1 800 mrd. ruplaa. Venäjän hallinnossa on kritisoitu varojen hidasta käyttöä, sillä marraskuun alussa niistä oli jaettu vasta 70 %. Varapääministeri Tshuitshenkon mukaan mallti on tarpeen rahojen jaossa väärinkäytösten välttämiseksi.

Myös Kansallisen hyvinvoinnin rahaston varojen käytöstä

talouden tukemiseen on keskusteltu, koska rahasto on kasvanut tuntuvasti. Budjettisäännön puitteissa rahaston likvidien varojen ylittäessä 7 % BKT:stä niitä on mahdollista ohjata talouden tukemiseen. Käsittelyssä olevan lakiluonnoksen mukaan rahaston varoja voitaisiin käyttää yhteensä korkeintaan 1 000 mrd. ruplaa vuosina 2020–2022 kotimaisten infrastruktuuri-investointien sekä vientiluottojen rahoittamiseen. Varoja ovat jo pyytäneet mm. Venäjän posti ja valtion rautatieyhtiö RZD sekä lannoitejätti Uralkali kemiantehtaan perustamiseksi Angolaan.

Kansainväliset ja venäläiset tutkimuslaitokset arvioivat, että kansalliset projektit voivat vauhdittaa Venäjän vuotuista talouskasvua 0,1–0,3 prosenttiyksiköllä vuosina 2020–2021. Kansallisista projekteista huolimatta Venäjän julkisen sektorin kokonaismenot kasvavat reaalisesti verkaista vauhtia lähivuosina. Kansallisen hyvinvointirahaston varojen käyttö lisääisi julkisia menoja. Moskovan talouskorkeakoulu HSE arvioi, että 300 mrd. ruplan rahastovarojen käyttö ensi vuonna voisi nopeuttaa talouskasvua 0,2–0,3 prosenttiyksiköllä.

Maailmanpankin vertailussa Venäjä ja Kiina nousivat, Maailman talousfoorum (WEF) vertailussa sijoitukset pysyivät ennallaan. Vuosittaiset vertailut julkaistiin lokakuussa. Maailmanpankin 190 talouden [Doing Business 2020](#) liiketoimintaympäristön vertailussa Venäjä nousi 31. sijalta 28. sijalle ja Kiina 46. sijalta 31. sijalle. WEF:n 141 talouden [Global Competitiveness 2019](#) vertailussa Venäjän ja Kiinan sijoitukset eivät muuttuneet. Venäjä oli sijalla 43 ja Kiina sijalla 28.

Maailmanpankin liiketoimintaympäristövertailussa tarkastellaan mm. viranomaiskäytäntöjä, sääntelyä ja oikeusjärjestelmää. Näitä arvioidaan tarkasti määriteltyjen esimerkitapausten kautta. Esimerkiksi ulkomaankaupan toimivuutta arvioidaan auton osien tuonnin ja lupakäytäntöjen sujuvuutta varaston perustamisen perusteella. Arviot koskevat maan suurinta tai kahta suurinta kaupunkia. Maailmanpankin mukaan tämä käytäntö tekee arvioista vertailukelpoisia. Toisaalta tapaukset eivät välttämättä edusta liiketoimintaympäristöä kattavasti, vaan maat voivat helposti kohentaa sijoitustaan täsmätoimin. Vertailussa ei myöskään huomioida esim. korruptiota. Raportti panee merkille Venäjän veronmaksujärjestelmän uudistuksen yhtenä vuoden aikana tehtynä parannuksena. Kiinassa helpotettiin eräitä rekisteröinti- ja lupakäytäntöjä sekä veronmaksua.

WEF:n kilpailukykyvertailussa tarkastellaan mm. instituutioita, infrastruktuuria ja markkinoiden toimivuutta. Suuret taloudet hyötyvät vertailussa siitä, että talouden kokonaispaino vertailuindeksissä. Venäjä jää 90 parhaan talouden ulkopuolelle mm. turvallisuuden, oikeuslaitoksen riippumattomuuden, korruption, lehdistönvapauden, omaisuuden suojan, ulkomaankaupan avoimuuden ja rahoitusmarkkinoiden vakauden vertailussa. Kiina pärjää vertailussa heikosti mm. sosiaalisen pääoman, lehdistön vapauden, aikuisten internetin käytön ja rahoitusjärjestelmän vakauden osa-alueilla.

Kiina

Kiinan ulkomaankaupan kehitys jatkuu vaisuna. Kiinan dollarimääräisen tavaraviennin arvo oli tammi-marraskuussa samalla tasolla kuin vuosi sitten (marraskuussa -1 %). Tuonnin arvo laski tammi-marraskuussa 5 %, vaikka marraskuussa päästiin vuodentakaiselle tasolle. Kauppataaseen ylijäämää on tänä vuonna kertynyt lähes 380 mrd. dollaria, mikä on yli 80 mrd. dollaria enemmän kuin vuosi sitten.

Tilanne Kiinan vientimarkkinoilla on vuoden mittaan heikentynyt, sillä alkuvuoden viennin kasvu EU:hun ja Etelä-Koreaan on kolmen viime kuukauden aikana pysähtynyt ja viennin lasku Yhdysvaltoihin sekä Japaniin on jyrkentynyt. Vienti kymmenen ASEAN-maan markkinoille on kasvanut riipeästi. Marraskuussa alue oli viennin arvolla mitattuna yhtä tärkeä kuin EU tai Yhdysvallat. Viennin vahvan kasvun mm. Vietnamiin uskotaan liittyvän osin kauppasotaan ja Yhdysvaltojen Kiinalle asettamien tullien kiertämiseen. Viennin heikko kehitys koskettaa laajasti tärkeimpiä vientituotteita.

Kiinan tuonnin kasvu EU:sta on kolmena viime kuukautena painunut hieman miinukselle, mutta vastaavasti Japanin- ja Yhdysvaltojen-tuonnin lasku on hidastunut. Etelä-Koreasta Kiina toi tavaroita syys-marraskuussa 18 % vähemmän kuin vuosi sitten. Tuonti ASEAN-maista, joka on yhtä suurta kuin tuonti EU:sta, kasvoi 5 %. Monien raaka-aineiden tuontimäärät ovat kesän jälkeen olleet kasvussa, mikä voi viitata elvytysvetoiseen rakentamisen piristymiseen.

Kiinan tavaraviennin ja -tuonnin vuosikasvu, %

Lähde: Macrobond.

Yrityksillä on aiempaa enemmän vaikeuksia selvittää velkavelvoitteistaan Kiinassa. Kuluvana vuonna yli 50 kiinalaisyrittystä ei ole pystynyt hoitamaan kaikkia liikkeelle laskemiensa velkakirjojen velvoitteita ajallaan. Koko viime vuonna tällaisia yrityksiä oli runsaat 40. Maksuvaikeudet ovat koskettaneet myös aiempaa suurempaa lainamäärää, joka marraskuun lopulla oli 120 mrd. juania (15 mrd. euroa). Markkinan kokoon nähden määrät ovat edelleen suhteellisen

pieniä. Valtaosa bondimaksujen laiminlyönneistä koskee yksityisiä yrityksiä, mutta joukossa on myös valtionyhtiöitä.

Julkishallinnon yhtiöt koetaan Kiinassa turvallisiksi, kun valtion uskotaan viime kädessä takaavan niiden velat. Tästä näkökulmasta on kiinnostavaa, että joulukuussa myös julkishallinnon yrityksillä on ollut vaikeuksia hoitaa velkakirjojensa liittyviä maksuja. Sisä-Mongoliassa Hohhotin rahoitusyhtiö (local government financial vehicle) ei hoitanut miljardin juanin (140 milj. euroa) velkakirjansa maksuja ajallaan. Yhtiö maksoi osan muutamia päiviä myöhässä ja ilmoitti maksavansa loput ensi vuoden puolella. Kyseessä oli vasta toinen kerta, kun paikallishallinnon rahoitusyhtiö ei pysty hoitamaan velkakirjojensa maksuja ajallaan. Myös Pekingin yliopiston pääosin omistama yhtiö ajautui rahoitusvaikeuksiin eikä pystynyt joulukuussa hoitamaan 2 mrd. juanin (250 milj. euroa) velkakirjansa maksuja.

Yritysten maksuvaikeudet viestivät taloustilanteen heikentymisestä. Toisaalta ne ovat luonnollinen osa järjestelmän kehitystä ja pakottavat lainantajat arvioimaan yritysten todellisia riskejä aiempaa tarkemmin.

Kiinalaiskoululaiset kärjessä vuoden 2018 PISA-tutkimuksessa. Shanghaista, Pekingistä, Jiangsusta ja Zhejiangista tutkimukseen osallistuneet koululaiset saivat parhaat pisteet kaikilla osa-alueilla eli lukemisessa, matematiikassa ja luonnontieteissä. Etenkin matematiikassa ja luonnontieteissä kiinalaisten tulokset olivat erinomaisia. Matematiikassa huonosti menestyneitä oli vain 2 % kiinalaisoppilaista, mikä on vähemmän kuin missään muualla.

Kiina ei maana osallistu PISA-testeihin, vaan OECD käyttää mukana olevista kiinalaisista koulutusjärjestelmistä nimitystä S-P-J-Z (Kiina) -nimitystä. Vaikka mukana olevien kiinalaisalueiden yhteenlaskettu väkiluku on 180 miljoonaa, on epäselvää, kuinka hyvin näiden vauraiden alueiden tulokset kuvaavat koko maan tilannetta. Opetuksen tason tiedetään vaihtelevan suuresti maan sisällä. Koulutusjärjestelmien tehokkuuteen liittyen PISA-tutkimuksesta käy myös selville, että kiinalaisopiskelijat käyttävät viikossa noin 57 tuntia opiskeluun, mikä on toiseksi eniten mukana olleista maista. Suomalaisopiskelijat käyttävät opiskeluun noin 37 tuntia viikossa, mikä on vähiten tutkituista maista.

Hongkongin ja Macaon tulokset ovat myös hyvät. Monissa muissakin Aasian maissa, kuten Singaporessa, Japanissa ja Etelä-Koreassa, oppilaiden suoritukset ovat perinteisesti olleet erinomaiset. Viro ja Suomi ovat Euroopan parhaiten menestyneitä maita. Venäläiset menestyivät hiukan OECD-maiden keskiarvoa huonommin kaikilla kolmella osa-alueella.

PISA on OECD:n kolmen vuoden välein koordinoima kansainvälinen vertailu, jossa testataan 15–16-vuotiaiden koululaisten osaamista. Läheskään kaikki osallistuvat maat eivät ole OECD:n jäseniä. Kaikkia oppilaita ei testata, vaan osallistuvasta maasta valitaan otos kouluja. Kouluilla on mahdollisuus kieltäytyä osallistumisesta, eivätkä otoksiin valituista oppilaistakaan kaikki osallistu.